

Nr 4 B.

Godkänd i första kammaren den 11 juni 1919.
Godkänd i andra kammaren den 11 juni 1919.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1919 fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till lantförsvarsdepartementet.

(Statsutskottets utlåtanden nr 4 B, 28, 35, 75, 100, 101 och 154 samt memorial nr 30, 143 och 199.)

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1919 fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till lantförsvarsdepartementet, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut:

Arméförvaltningen.

1:o) Uti den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1919 (nr 2) har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag (punkt 1), under fjärde huvudtiteln föreslagit riksdagen att till förstärkning av anslaget till arméförvaltningen å tilläggsstat för år 1919 bevilja ett förslagsanslag, högst, 10,990 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 14 saml. Nr 4 B.

2027 19 1

Under hänvisning till vad riksdagen i sin skrivelse nr 4 A punkt 3:o anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen till *förstärkning av anslaget till arméförvaltningen* å tilläggsstat för år 1919 beviljat ett förslagsanslag, högst, 10,990 kronor.

Generalitetet, staberna m. m.

2:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2) och i anslutning till vad riksdagen under punkt 5:o) av sin skrivelse nr 4 A anfört, har riksdagen för *förstärkning av reservationsanslaget till generalstabens övningar, expenser m. m.* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 7,800 kronor.

Undervisningsverken.

3:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 3) och i anslutning till vad riksdagen under punkt 74:o) av sin skrivelse nr 4 A anfört, har riksdagen till *förstärkning av reservationsanslagen till krigshögskolor m. fl. undervisningsanstalter* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 65,425 kronor.

4:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4) medgiva, att det för anordnande av vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet å innevarande års riksstat under fjärde huvudtiteln å extra stat uppförda reservationsanslag om 51,800 kronor må användas för bestridande av kostnaderna för anordnande av endast vissa kulsprutekurser samt en underofficerskurs.

För anordnande under år 1919 av vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet anvisade nästlidet års riksdag å extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 51,800 kronor.

Anslaget var beräknat på följande sätt:

till kulsprutekurser för subalternofficerare samt kompanichefer och majorer	kronor 20,800: —
» en kurs för utbildning i skjutning och eldstrid vintertid (vinterkurs)	» 15,000: —
» en kurs för utbildning av underofficerare i skjutning och eldstrid	» 16,000: —
Summa kronor	51,800: —

Numera verkställda kostnadsberäkningar hava emellertid givit vid handen, att för det anvisade beloppet kunna anordnas allenast kulsprutekurserna och underofficerskursen, och har Eders Kungl. Maj:t nu begärt riksdagens medgivande i fråga om en sålunda förändrad disposition av anslaget.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit, får anmäla, att riksdagen medgivit, att det för anordnande av *vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet* å innevarande års riksstat under fjärde huvudtiteln å extra stat uppförda reservationsanslag om 51,800 kronor må användas för bestridande av kostnaderna för anordnande av endast vissa kulsprutekurser samt en underofficerskurs.

5:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5) och i anslutning till vad riksdagen under punkt 5:o) av skrivelsen nr 4 A anfört, har riksdagen för anordnande av *fackutbildningskurser för värnpliktiga tandläkare och apotekare* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

Avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.

6:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 6) och i anslutning till vad riksdagen under punkt 74:o) av skrivelsen nr 4 A anfört, har riksdagen för *förstärkning av reservationsanslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 125,350 kronor.

Intendenturen m. m.

7:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7) att för inköp av inventarier för Norrbottens kavallerikårs kasernetablissemang å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

Enligt av Eders Kungl. Maj:t numera fattat beslut skall ett uppskov med uppsättningen av Norrbottens kavallerikår äga rum. Vid sådant förhållande och då, innan ännu frågan om användningen av det för kåren avsedda etablissemanget upptagits till provning, medel för anskaffning

av inventarier i samma etablissemang icke synas behöva av riksdagen för närvarande beviljas, har riksdagen icke ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen får alltså anmäla, att Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke av riksdagen bifallits.

8:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8) att för anskaffande av möbler m. m. för Bohusläns regementes underofficers- och manskapsmässar å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 11,000 kronor.

Ifrågavarande belopp utgör merkostnader, vilka uppstått å förut för ändamålet av arméförvaltningen anvisade medel.

Då, enligt vad departementschefen framhållit, några medel icke stå till förfogande för gäldande av dessa merkostnader, har riksdagen icke velat motsätta sig, att särskilt anslag härför beviljas.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för *anskaffande av möbler m. m. för Bohusläns regementes underofficers- och manskapsmässar å tilläggsstat för år 1919* anvisat ett reservationsanslag av 11,000 kronor.

Artilleribehov.

9:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 9) har riksdagen, vars vederbörande utskott tagit del av de till ärendet hörande hemliga handlingarna, för *istandsättande av ett skadat pansartorn i Bodens fästning* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

10:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 10) att för bestridande av uppkommande merkostnader för järnvägsanläggning till Åkers krutbruk å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor.

Efter därom av Eders Kungl. Maj:t i proposition till 1917 års riksdag (nr 119) gjord framställning medgav riksdagen, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar ett belopp av högst 89,000 kronor finge tagas i anspråk för anläggande av ett stickspår mellan Åkers styckebruks järnvägsstation och Åkers krutbruk.

Det av Eders Kungl. Maj:t nu begärda anslaget avser att täcka å anläggningen uppkomna merkostnader. Då huvudtitelns allmänna besparingar icke lämnat tillgång till kostnadernas gäldande, har nämligen särskilt anslag å 1919 års tilläggsstat måst begäras.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för bestridande av uppkommande *merkostnader för järnvägsanläggning till Åkers krutbruk* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor.

Fortifikationsbehov.

11:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11) och i anslutning till vad riksdagen under punkt 74:o) av sin skrivelse nr 4 A anfört, har riksdagen till *förstärkning av reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel m. m.* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 36,000 kronor.

12:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12) och under åberopande av vad i punkt 56:o) av skrivelsen nr 4 A anförts, får riksdagen anmäla att riksdagen för *underhåll av utfartsvägarna till militärvägen Boden—Lappträsk* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 3,400 kronor.

13:o) Under hänvisning till vad riksdagen under punkt 68:o) av sin skrivelse nr 4 A i ärendet anfört, har riksdagen i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13) för bestridande av under år 1919 uppkommande *merkostnader för komplettering av viss ingenjörmateriel* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 59,650 kronor.

14:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14) att för bestridande av uppkommande merkostnader för anskaffning av viss ingenjörmateriel, vartill medel anvisats ur statsverkets värnskattefond, å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag, högst, 290,000 kronor.

Uti de av 1914 års senare riksdag beräknade engångskostnaderna för lantförsvarets ordnande ingick ett belopp av 3,515,142 kronor för anskaffande av ingenjörmateriel. Nämnade belopp anvisades av riksdagen till utgående av statsverkets värnskattefond under 1915—1918.

Då en del av ifrågavarande ingenjörmateriel icke kunnat för beräknad kostnad anskaffas, beviljade nästlidet års lagtima riksdag för täckande av dessa merkostnader ett belopp av 580,000 kronor att utgå av statsverkets värnskattefond.

Eders Kungl. Maj:t har nu ytterligare äskat ett belopp av 290,000 kronor till bestridande av merkostnader för ändamålet. Alldenstund värnskattefonden icke lämnar tillgång till kostnadernas bestridande, har särskilt anslag å förevarande tilläggsstat ansetts erforderligt.

Riksdagen, som icke velat motsätta sig Eders Kungl. Maj:ts förslag, har för bestridande av uppkommande *merkostnader för anskaffning av viss ingenjörmateriel, vartill medel anvisats ur statsverkets värnsskattefond, å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 290,000 kronor.*

15:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 106) anmält, har riksdagen för bestridande av *merkostnader för vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm å tilläggsstat för år 1919 under fjärde huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 43,000 kronor.*

16:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 16) att för verkställande av vissa reparationsarbeten å bad- och tvättinrättningarna vid Upplands infanteriregemente och Värmlands regemente å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 45,000 kronor.

Riksdagen, som funnit de av Eders Kungl. Maj:t föreslagna reparationsarbetena av behovet påkallade och icke funnit anledning till erinran mot de framlagda kostnadsberäkningarna, har för verkställande av vissa *reparationsarbeten å bad- och tvättinrättningarna vid Upplands infanteriregemente och Värmlands regemente å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 45,000 kronor.*

17:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 17) att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående beredande av ökat antal sjukhusplatser vid truppförbanden, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 beräkna ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t uti en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1919 dagtecknad proposition (nr 277) föreslagit riksdagen att för vidtagande av erforderliga förbättringar av sjukhusförhållandena vid arméns truppförband å tilläggsstat för år 1919 under fjärde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Till vidtagande av åtskilliga förbättrade anordningar i fråga om arméns sjukvårdsväsen har förslag av vederbörande myndigheter framlagts, vilket förslag därefter hänskjutits till försvarskommissionen för yttrande.

Därvid har kommissionens pluralitet förenat sig om följande uttalande och förslag.

Av handlingarna i ärendet framginge, att sjukhusförhållandena vid ett stort antal truppförband vore synnerligen otillfredsställande, i det att *dels* antalet sjukplatser vore allt för ringa i förhållande till antalet sjuka, *dels* sjukavdelningarna icke i tillräcklig grad försetts med för sjukvår-

dens behöriga ombesörjande erforderliga bilokaler, såsom serveringskök, förråd, snyggningsrum, sköljrum, klosetter m. m., *dels ock* sjukhusen ej vore utrustade med de tekniska medel av allehanda slag, vilka erfordrades för en sådan diagnos och behandling av sjukdomarna, som den moderna medicinska vetenskapen i sin ständiga utveckling krävde. I syfte att råda bot på dessa missförhållanden hade nu sjukvårdsstyrelsen föreslagit *dels* en utökning vid vissa närmare angivna truppförband av antalet sjukplatser, så att detsamma komme att stå i ett bestämt förhållande till truppens styrka, *dels* vidtagande av erforderliga åtgärder för tillgodoseende av kravet på nödiga bilokaler till sjukavdelningarna, *dels ock* anskaffande av för sjukvårdens rationella handhavande erforderliga inventarier m. m. Behovet av ökat antal sjukplatser ävensom av i övrigt erforderligt utrymme skulle tillgodoses antingen genom tillbyggnad till eller ändring i redan befintliga sjukhus eller genom flyttning av byggnader från förutvarande mötesplatser eller ock genom nybyggnad. Kostnaderna härför hade för de truppförband, varom nu vore fråga, beräknats uppgå till 2,662,600 kronor. Den erforderliga utökningen av sjukhusinventarierna hade beräknats draga en kostnad av 328,648 kronor 84 öre. Sammanlagt skulle alltså för förslagets genomförande erfordras ett belopp av 2,991,248 kronor 84 öre, av sjukvårdsstyrelsen avjämnat till 2,991,250 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av de föreslagna åtgärdernas snara vidtagande hade sjukvårdsstyrelsen hemställt, att nämnda belopp måtte få utgå redan under innevarande och nästkommande år.

Såsom kommissionen redan förut i annat sammanhang framhållit, hyste kommissionen den uppfattningen, att åt arméns sjuka borde, så vitt möjligt, beredas samma goda sjukhusvård, som å de allmänna sjukvårdsanstalterna stode den civila befolkningen till buds. Gällde detta redan fullt ut i fråga om det stamanställda manskapet, framträdde samma krav givetvis med än större skärpa beträffande den värnpliktiga ungdomen, för vilken militärtjänstgöringen ju utgjorde en i lag stadgad skyldighet. Kommissionen ansåge sig därför kunna till fullo instämma med sjukvårdsstyrelsen därutinnan, att den ledande principen vid ordnandet av den militära sjukvården borde vara att, så långt förhållandena det medgäve, söka bringa denna upp till en med den civila sjukhusvården fullt jämförlig nivå.

Vad nu sjukvårdsstyrelsens förevarande framställning anginge, avsåge denna i sin huvudsakliga del en utökning av antalet sjukplatser vid vissa närmare angivna truppförband. Utgångspunkten hade härvid för styrelsen varit, att sjukplatsernas antal borde utgöra omkring 6

procent av den ungefärliga truppstyrkan med undantag för de till övre Sverige förlagda truppförbanden, där på grund av i allmänhet rådande större sjuklighet antalet sjukplatser icke borde sättas lägre än till 7 procent av truppens styrka. Som naturligt vore, hade styrelsen vid sina beräkningar av de särskilda truppförbandens styrka utgått från nu rådande förhållanden. Förslaget vore alltså uppgjort under den förutsättningen, att några väsentliga ändringar i vår nuvarande härorganisation icke komme att vidtagas.

Under förutsättning att så skulle komma att bli förhållandet, syntes det kommissionen av den i ärendet förebragta utredningen uppenbart framgå, att en väsentlig utökning av antalet sjukplatser vid truppförbanden måste vidtagas, därest sjukvården skulle på ett fullt tillfredsställande sätt kunna ombesörjas. Huruvida denna utökning behövde göras så omfattande, som sjukvårdsstyrelsen föreslagit, syntes kommissionen dock icke fullt klart. Det ville nämligen förefalla, som om en reduktion av det föreslagna antalet sjukplatser skulle kunna äga rum dels genom uppställandet vid inskrivningsförrättningarna av strängare fordringar med avseende å de värnpliktigas kroppsconstitution och hälsotillstånd än vad för närvarande syntes vara förhållandet, dels ock genom vidtagandet av den utav sjukvårdsstyrelsen ifrågasatta ändringen av § 17 värnpliktslagen, avseende rätt för truppförbandschef att utan ansökan hemförlova sådana värnpliktiga, som vid inställelsen till tjänstgöring funnes behäftade med sjukdom, som utgjorde hinder för deras utbildning under en större del av utbildningstiden.

Vid den föreliggande frågans bedömande kunde emellertid kommissionen icke, såsom sjukvårdsstyrelsen gjort, utgå från att den nuvarande härorganisationen skulle bli för framtiden bestående. Kommissionen måste nämligen för sin del förutsätta, att vid den förestående allmänna revisionen av vårt försvarsväsende genomgripande förändringar kunde komma att vidtagas såväl med avseende å arméns organisation över huvud taget, de särskilda truppförbandens sammansättning och deras förläggning som beträffande värnpliktstjänstgöringen, dess längd och fördelning. Med denna utgångspunkt för frågans bedömande kunde kommissionen icke finna annat än att ett genomförande av det utav sjukvårdsstyrelsen framlagda, på den nuvarande härorganisationen grundade förslaget skulle innebära ett föregripande av resultatet av den förestående försvarsrevisionen. Vid sådant förhållande och med hänsyn jämväl tagen till de för närvarande rådande synnerligen höga byggnadskostnaderna ansåge sig kommissionen icke kunna tillstyrka, att de av

sjukvårdsstyrelsen i och för utökning av antalet sjukplatser föreslagna nybyggnads- och tillbyggnadsarbetena nu komme till utförande.

Vad kommissionen sålunda anfört gällde även med avseende å sådana av sjukvårdsstyrelsen föreslagna ny- och tillbyggnadsarbeten, som närmast avsåge att tillgodose behovet av nödiga bilokaler för redan befintliga sjukavdelningar.

Om kommissionen alltså icke ansett sig kunna tillstyrka de utav sjukvårdsstyrelsen föreslagna ny- och tillbyggnaderna, hade kommissionen dock funnit sjukvårdsförhållandena vid vissa truppförband så bristfälliga, att man icke torde kunna underlåta att redan nu vidtaga åtgärder för att åstadkomma en förbättring. Av den i ärendet förebragta utredningen framginge, att åtskilliga till sin hygieniska betydelse avsevärda men ekonomiskt föga krävande mer eller mindre provisoriska anordningar skulle kunna vidtagas inom de nuvarande sjukhusen eller i eljest till buds stående lokaler, ävensom att trängande behov å åtskilliga håll förefunnes av komplettering av inventarier och annan sjukhusutrustning. För bestridande av kostnaderna för dylika anordningar och kompletteringar funnes emellertid inga medel tillgängliga. Det ordinarie byggnadsanslaget ävensom ordinarie sjukvårdsanslaget syntes nämligen icke vara avsedda för dylika ändamål och torde, enligt vad för kommissionen blivit upplyst, icke lämna tillgång för gäldande av några andra kostnader än dem, för vilka de vore beräknade. Då det syntes kommissionen av vikt, att medel funnes till förfogande för vidtagande av åtgärder av berörda slag, syntes framställning böra göras till riksdagen om anvisande av ett anslag, för att efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för nu angivet ändamål. Vad anslaget storlek anginge, syntes detta lämpligen kunna bestämmas till 400,000 kronor eller samma belopp, som uti den till årets riksdag avlåtna propositionen om tilläggsstat till riksstaten för innevarande år av Kungl. Maj:t beräknats för beredande av ökat antal sjukhusplatser vid truppförbanden. Åt anslaget syntes böra givas reservationsanslags natur.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde kommissionen, att sjukvårdsstyrelsens förevarande framställning icke för närvarande måtte föranleda annan Kungl. Maj:ts åtgärd än att framställning avlåtes till riksdagen om anvisande å tilläggsstat för år 1919 av ett reservationsanslag av 400,000 kronor, att efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för vidtagande av erforderliga förbättringar av sjukhusförhållandena vid arméns truppförband.

Mot kommissionens sålunda avfattade utlåtande hava två medlemmar reserverat sig.

Försvarskommissionens förslag har av Eders Kungl. Maj:t i föreliggande proposition upptagits.

Departementschefen har därvid anfört följande:

»I likhet med försvarskommissionen anser även jag, att ett genomförande av det utav sjukvårdsstyrelsen framlagda, på den nuvarande härorganisationen grundade förslaget skulle innebära ett föregripande av resultatet av den förestående allmänna revisionen av vårt försvarsväsen. Vid sådant förhållande torde med förslagets slutliga prövning böra anstå, tills nämnda resultat föreligger.

Att vid vissa truppförband sjukvårdsförhållandena äro så bristfälliga, att åtgärder för åstadkommande av en förbättring böra omedelbart vidtagas, torde emellertid vara obestridligt. Jag vill i detta hänseende endast framhålla, hurusom å vissa sjukhus möjligheter saknas att isolera smittosamt sjuka från övriga patienter; å andra äro klosettförhållandena ytterst bristfälliga och ohygieniska. Å somliga sjukhus erfordras förbättringar i värme- och belysningsförhållanden, tillgång på varmvatten för bad m. m. Vid vissa sjukhus saknas utrymme för förvaring av sådana materialier och inventarier, som erfordras för den omedelbara vården av de sjuka. Att med undanröjande av dylika missförhållanden, varigenom sjukvården i hög grad äventyras, icke bör anstå i avvaktan på resultatet av den förestående allmänna försvarsrevisionen, synes mig uppenbart. Jag finner mig därför böra såsom synnerligen välbetänkt tillstyrka det av försvarskommissionens majoritet framställda förslaget om ställande till Kungl. Maj:ts förfogande av ett anslag av 400,000 kronor i och för vidtagande av erforderliga förbättringar av sjukhusförhållandena vid arméns truppförband.»

Riksdagen, som ansluter sig till de av kommissionen och departementschefen framförda synpunkterna uti förevarande fråga, har ansett sig böra bevilja det av Eders Kungl. Maj:t begärda anslaget.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för vidtagande av erforderliga *förbättringar av sjukhusförhållandena vid arméns truppförband* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

18:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 18) att för anskaffande av en ambulansautomobil för flygväsendet å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för *anskaffande av en ambulansautomobil för flygväsendet* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

19:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 19) att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående

anordnande av elektrisk belysning å Karlberg, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 beräkna ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t uti en till riksdagen avlåten, den 17 januari 1919 dagtecknad proposition (nr 28) föreslagit riksdagen att för anordnande av elektrisk belysning å Karlberg å tilläggsstat för år 1919 under fjärde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 79,248 kronor.

Kostnaden för införande av fullständig elektrisk belysning vid krigsskolan å Karlberg har beräknats på följande sätt:

Slottet	kronor 18,190: —
Stora västra flygeln	» 12,936: —
» östra »	» 7,380: —
Lilla »	» 9,650: —
Kasernen	» 3,190: —
Stallet	» 755: —
Lilla västra flygeln	» 6,003: —
Gymnastikhuset	» 3,894: —
Mässbyggnaden	» 7,850: —
Bostadshuset (villan)	» 1,100: —
Grävning och igenfyllning av c:a 100 m. kabelgravar; efterputsnings- och lagningsarbeten; utgifter för program- och kontraktshandlingar ävensom kon- troll	» 8,300: —
<hr/>	
Summa kronor 79,248: —	

Genom den av Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna anordningen, vilken innebär, att nuvarande gasbelysning utbytes mot elektrisk sådan, har en årlig besparing av omkring 8,000 kronor beräknats kunna uppstå.

Då Eders Kungl. Maj:ts förslag enligt riksdagens mening måste anses medföra påtagliga fördelar, har riksdagen funnit sig böra bifalla det samma. Beträffande de för förslaget genomförande erforderliga kostnaderna, vilka av Eders Kungl. Maj:t upptagits till 79,248 kronor, har riksdagen med hänsyn till inträffat prisfall å elektrisk materiel ansett desamma kunna nedsättas till 70,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för *anordnande av elektrisk belysning å Karlberg* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 70,000 kronor.

20:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 60) anmält, har riksdagen för bestridande av de särskilda kostnader, som kunde bli en följd av *uppskjutande tillsvidare av arbetena å uppförande av kasernetablissemang för Södra skånska infanteriregementet*, å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 75,000 kronor.

21:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 79) anmält, har riksdagen å tilläggsstat för år 1919 beviljat ett förslagsanslag, högst, 167,408 kronor att efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande utgå till *bere-dande av ersättning åt ingenjören Gideon Ericsson* för liden förlust vid uppförande av Västgöta regementes kasernetablissemang.

Diverse.

22:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 20) och i anslutning till vad riksdagen under punkt 74:o av sin skrivelse nr 4 A anfört, har riksdagen till *förstärkning av anslagen till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. vid vissa verk, staber och inrättningar* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 96,275 kronor.

23:o) I en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1919 dagtecknad proposition (nr 141) har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av det vid samma proposition fogade statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för anskaffande av instrument, sjukvårdsmateriel, möbler och kaserninventarier för garnisonssjukhuset i Stockholm ävensom för anordnande inom nämnda sjukhus av ringledningar och lokaltelefoner å tilläggsstat för år 1919 under fjärde huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 59,571 kronor.

Det av Eders Kungl. Maj:t begärda anslaget avser anskaffning av instrument och sjukvårdsmateriel, möbler och andra kaserninventarier samt ringledningar och lokaltelefoner.

I fråga om anskaffningen av *instrument och sjukvårdsmateriel* har departementschefen ansett densamma oundgängligen nödvändig för tillgodoseende av kravet på en något så när fullständig och tidsenlig utrustning av garnisonssjukhuset. För ändamålet har en summa av 19,616 kronor beräknats, vartill lagts en för mötande av eventuell prisstegring avsedd förhöjning med 20 procent. Sammanlagda kostnaden för nu ifrågavarande anskaffning har följaktligen upptagits till (19,616 + 3,923 =) 23,539 kronor.

För möbler och andra kaserninventarier, avsedda för vissa nya lokaler inom sjukhuset, har av Eders Kungl. Maj:t äskats ett belopp av 24,397 kronor jämte 25 procents förhöjning därå eller sammanlagt ($24,397 + 6,099 =$) 30,496 kronor.

Slutligen har av Eders Kungl. Maj:t för uppsättande av *ringledningar och lokaltelefoner* inom sjukhuset begärts ett belopp av 5,033 kronor jämte därå beräknad förhöjning med 10 procent eller ($5,033 + 503 =$) 5,536 kronor.

Sammanlagt har alltså av Eders Kungl. Maj:t i föreliggande proposition äskats ett belopp av ($23,539 + 30,496 + 5,536 =$) 59,571 kronor.

De av Eders Kungl. Maj:t under denna punkt föreslagna anskaffningarna har riksdagen funnit vara av behovet påkallade. Vid granskningen av de uppgjorda kostnadsberäkningarna har riksdagen emellertid funnit anledning till följande erinringar. De förhöjningar, som av Eders Kungl. Maj:t föreslagits till mötande av eventuell prisstegring av materialierna, har riksdagen med hänsyn till numera inträdda förhållanden icke funnit nödvändiga. Den begärda anslagssumman bör följaktligen enligt riksdagens mening kunna minskas med ($3,923 + 6,099 + 503 =$) 10,525 kronor, till 49,046 kronor.

I detta sammanhang har emellertid riksdagen ansett sig böra framhålla önskvärdheten av att vid den ifrågasatta möbelanskaffningen det tages under omprövning, huruvida icke möbler, anskaffade för statens kommissioner, kunna komma till användning.

På grund av vad riksdagen sålunda anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen för *anskaffande av instrument, sjukvårdsmateriel, möbler och kaserninventarier för garnisonssjukhuset i Stockholm* ävensom för anordnande inom nämnda sjukhus av *ringledningar och lokaltelefoner* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 49,046 kronor.

24:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 313) anmäler, har riksdagen för beredande av *semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

25:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 22) föreslagit riksdagen att för bestridande av kostnader för arméns krigskarteutrustning å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 23,500 kronor.

Riksdagen, vars vederbörande utskott tagit del av de till ärendet hörande hemliga handlingarna, har med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag för bestridande av kostnader för *arméns krigskarteutrustning* å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 23,500 kronor.

26:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 23) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående

täckande av brister å vissa reservationsanslag för år 1918, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 beräkna ett belopp av 7,000,010 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t uti en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1919 dagtecknad proposition (nr 140) föreslagit riksdagen att för täckande av de å vissa i statsrådsprotokollet omförmälda ordinarie reservationsanslag för år 1918 uppkomna brister å tilläggsstat för år 1919 under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av högst 5,445,321 kronor.

De av Eders Kungl. Maj:t till ersättande anmälda bristerna hänföra sig till följande anslag:

å anslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. vid vissa verk, staber och inrättningar	kronor	306,093: 31
» anslaget till krigshögskolor m. fl. undervisningsanstalter	»	47,667: 71
» anslaget till hyra och expenser m. m. vid truppförbanden	»	62,429: 85
» anslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten	»	4,606,129: 85
» anslaget till arméns vapen, ammunition och mål-skjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel	»	350,000: —
» anslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.	»	73,000: —
		<hr/>
		Tillhopa kronor 5,445,320: 72

Enligt vad riksdagens vederbörande utskott från arméförvaltningen inhämtat, hava ovanstående belopp vid företagen revision och efter mellan huvudtitelns anslag skedda omföringar undergått mindre jämkningar. De verkliga bristerna böra på grund härav upptagas med följande belopp:

å anslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. vid vissa verk, staber och inrättningar	kronor	306,219: 14
» anslaget till krigshögskolor m. fl. undervisningsanstalter	»	47,667: 71

å anslaget till hyra och expenser m. m. vid trupp- förbanden	kronor	62,598: 30
» anslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten	»	4,603,972: 90
» anslaget till arméns vapen, ammunition och mål- skjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel	»	320,585: 07
» anslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.	»	95,067: 03
<hr/>		
eller tillhopa kronor		5,436,110: 15

I fråga om för år 1917 å vapenanslaget uppkommen brist uttalade 1918 års lagtima riksdag, att den då förefintliga bristen enligt riksdagens mening bort kunnat undvikas. Oaktat emellertid riksdagen på 1918 års riksstat till förstärkning av ordinarie vapenanslaget för samma år, vilket anslag utgjort 3,682,200 kronor, anvisat 2,000,000 kronor, har, såsom av propositionen framgår, även i 1918 års bokslut en avsevärd brist i anslaget uppstått. Riksdagen har funnit detta förhållande i hög grad anmärkningsvärt och hyser den uppfattningen, att, därest erforderliga kontrollåtgärder av vederbörande myndighet vidtagits, brist icke behövt uppstå i detta anslag.

Beträffande bristerna i övriga anslag, särskilt kasernutredningsanslaget, har riksdagen måst finna desamma synnerligen höga, men torde i dessa fall anslagens överskridande med hänsyn till de under år 1918 inträffade prisstegringarna knappast kunnat undvikas.

För täckande av förevarande brister erfordras ett belopp av 5,436,110 kronor 15 öre eller i jämnt krontal 5,436,111 kronor, vilket belopp med 9,210 kronor understiger det av Eders Kungl. Maj:t för ändamålet äskade anslaget.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för täckande av å vissa ordinarie reservationsanslag för år 1918 uppkomna brister å tilläggsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 5,436,111 kronor.

27:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 215) anmält har riksdagen å tilläggsstat för år 1919 under fjärde huvudtiteln såsom förslagsanslag beviljat,

dels till tillfällig löne reglering för vissa befattningshavare å ordinarie stat inom den civila statsförvaltningen ett belopp av 65,000 kronor, dels ock till förstärkning av de till avlönande av vissa extra befattningshavare inom den civila statsförvaltningen samt till vikariatsersättning m. m. anvisade medel ett belopp av 15,000 kronor.

28:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 216) anmält har riksdagen till bestridande av kostnaderna för *dyrtidstillägg* åt vissa befattningshavare under denna huvudtitel å tillägsstat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 28,400,000 kronor.

Stockholm den 11 juni 1919.

Med undersåtlig vörtnad.

Anslag å 1919 års tilläggsstat.

	Statsutskottets utlåtande (memorial)		Särskild riks- dags- skri- velse nr	Punkt i före- varande riks- dags- skri- velse
	nr 4 B	nr		
Arméförvaltningen.				
Förstärkning av anslaget till arméförvaltningen, <i>förslagsanslag</i> , högst	1:o)	—	—	1:o)
Generalitetet, staberna m. m.				
Förstärkning av reservationsanslaget till generalstabens övningar, expenser m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	2:o)	—	—	2:o)
Undervisningsverken.				
Förstärkning av reservationsanslagen till krigshögskolor m. fl. undervisningsanstalter, <i>förslagsanslag</i> , högst	3:o)	—	—	3:o)
Fackutbildningskurser för värnpliktiga tandläkare och apotekare, <i>reservationsanslag</i>	5:o)	—	—	5:o)
Avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.				
Förstärkning av reservationsanslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden, <i>förslagsanslag</i> , högst	6:o)	—	—	6:o)
Intendenturen m. m.				
Möbler m. m. för Bohusläns regementes underofficers- och manskapsmässar, <i>reservationsanslag</i>	8:o)	—	—	8:o)
Artilleribehov.				
Istandsättande av ett skadat pansartorn i Bodens fästning, <i>reservationsanslag</i>	9:o)	—	—	9:o)
Merkostnader för järnvägsanläggning till Åkers krutbruk, <i>förslagsanslag</i> , högst	10:o)	—	—	10:o)
Fortifikationsbehov.				
Förstärkning av reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	11:o)	—	—	11:o)
<i>Bihang till riksdagens protokoll 1919. 14 saml. Nr 4 B.</i>				

2027 19 3

	Statsutskottets utlåtande (memorial)		Särskild riks- dags- skri- velse nr	Punkt i före- varande riks- dags- skri- velse
	nr 4 B	nr		
Underhåll av utfartsvägarna till militärvägen Boden—Lappträsk, <i>reservationsanslag</i>	12:o)	—	—	12:o)
Merkostnader för komplettering av viss ingenjörmateriel, <i>förslagsanslag</i> , högst	13:o)	—	—	13:o)
Merkostnader för anskaffning av viss ingenjörmateriel, vartill medel anvisats ur statsverkets värnsskattefond, <i>förslagsanslag</i> , högst	14:o)	—	—	14:o)
Merkostnader för vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	15:o)	75	106	15:o)
Reparationsarbeten å bad- och tvättinrättningarna vid Upplands infanteriregemente och Värmlands regemente, <i>reservationsanslag</i>	17:o)	—	—	16:o)
Förbättringar av sjukhusförhållandena vid arméns truppförband, <i>reservationsanslag</i>	18:o)	—	—	17:o)
Ambulansautomobil för flygväsendet, <i>reservationsanslag</i>	19:o)	—	—	18:o)
Anordnande av elektrisk belysning å Karlberg, <i>reservationsanslag</i>	20:o)	—	—	19:o)
Kostnader till följd av uppskjutande tillsvidare av pågående arbeten å uppförande av kasernetablissemang för Södra skånska infanteriregementet, <i>reservationsanslag</i>	21:o)	28 o.30	60	20:o)
Ersättning åt ingenjören G. Ericsson för förlust vid uppförande av Västgöta regementes kasernetablissemang, <i>förslagsanslag</i> , högst	22:o)	35	79	21:o)
Diverse.				
Förstärkning av anslagen till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. vid vissa verk, staber och inrättningar, <i>förslagsanslag</i> , högst	23:o)	—	—	22:o)
Instrument, sjukvårdsmateriel, möbler och kaserninventarier för garnisonssjukhuset i Stockholm m. m., <i>reservationsanslag</i>	24:o)	—	—	23:o)
Semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare, <i>förslagsanslag</i>	25:o)	154 o.199	—	24:o)
Arméns krigskarteutrustning, <i>reservationsanslag</i>	26:o)	—	—	25:o)
Täckande av brister å vissa ordinarie <i>reservationsanslag</i> för år 1918, <i>förslagsanslag</i> , högst	27:o)	—	—	26:o)
Tillfällig lönereglering för vissa befattningshavare å ordinarie stat inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>	28:o)	101	215	27:o)
Förstärkning av de till avlönande av vissa extra befattningshavare inom den civila statsförvaltningen samt till vikariatersättningar m. m. anvisade medel, <i>förslagsanslag</i>	29:o)	101	215	27:o)
Dyrtidstillägg, <i>förslagsanslag</i>	30:o)	100 o.143	216	28:o)

Tabell över anslagen under tilläggsstatens till riksstaten
för år 1919 fjärde huvudtitel.

Lantförsvarsdepartementet.

		Extra anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor
A. Arméförvaltningen.			
1	Förstärkning av anslaget till arméförvaltningen, <i>förslagsanslag</i> , högst		10,990
B. Generalitetet, staberna m. m.			
1	Förstärkning av reservationsanslaget till generalstabens övningar, expenser m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		7,800
C. Undervisningsverken.			
1	Förstärkning av reservationsanslagen till krigshögskolor m. fl. undervisningsanstalter, <i>förslagsanslag</i> , högst	65,425	
2	Fackutbildningskurser för värnpliktiga tandläkare och apotekare, <i>reservationsanslag</i>	10,000	75,425
D. Avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.			
1	Förstärkning av reservationsanslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden, <i>förslagsanslag</i> , högst		125,350
E. Intendenturen m. m.			
1	Möbler m. m. för Bohusläns regementes underofficers- och manskapsmässar, <i>reservationsanslag</i>		11,000
F. Artilleribehov.			
1	Istandsättande av ett skadat pansartorn i Bodens fästning, <i>reservationsanslag</i>	40,000	
2	Merkostnader för järnvägsanläggning till Åkers krutbruk, <i>förslagsanslag</i> , högst	15,000	55,000

		Extra anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor
G. Fortifikationsbehov.			
1	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	36,000	
2	Underhåll av utfartsvägarna till militärvägen Boden—Lapträsk, <i>reservationsanslag</i>	3,400	
3	Merkostnader för komplettering av viss ingenjörmateriel, <i>förslagsanslag</i> , högst	59,650	
4	Merkostnader för anskaffning av viss ingenjörmateriel, vartill medel anvisats ur statsverkets värnskattefond, <i>förslagsanslag</i> , högst	290,000	
5	Merkostnader för vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	43,000	
6	Reparationsarbeten å bad- och tvättinrättningarna vid Upplands infanteriregemente och Värmlands regemente, <i>reservationsanslag</i>	45,000	
7	Förbättringar av sjukhusförhållandena vid arméns truppförband, <i>reservationsanslag</i>	400,000	
8	Ambulansautomobil för flygväsendet, <i>reservationsanslag</i>	35,000	
9	Anordnande av elektrisk belysning å Karlberg, <i>reservationsanslag</i>	70,000	
10	Kostnader till följd av uppskjutande tillsvidare av pågående arbeten å uppförande av kasernetablissemang för Södra skånska infanteriregementet, <i>reservationsanslag</i>	75,000	
11	Ersättning åt ingenjören G. Ericsson för förlust vid uppförande av Västgöta regementes kasernetablissemang, <i>förslagsanslag</i> , högst	167,408	1,224,458
H. Diverse.			
1	Förstärkning av anslagen till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. vid vissa verk, staber och inrättningar, <i>förslagsanslag</i> , högst	96,275	
2	Instrument, sjukvårdsmateriel, möbler och kaserninventarier för garnisonssjukhuset i Stockholm m. m., <i>reservationsanslag</i>	49,046	
3	Semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare, <i>förslagsanslag</i>	100,000	
4	Arméns krigskarteutrustning, <i>reservationsanslag</i>	23,500	
5	Täckande av brister å vissa ordinarie reservationsanslag för år 1918, <i>förslagsanslag</i> , högst	5,436,111	
6	Tillfällig lönereglering för vissa befattningshavare å ordinarie stat inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>	65,000	
7	Förstärkning av de till avlönande av vissa extra befattningshavare inom den civila statsförvaltningen samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel, <i>förslagsanslag</i>	15,000	
8	Dyrtidstillägg, <i>förslagsanslag</i>	28,400,000	34,184,932
Summa			35,694,955